

ШИФОКОРЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ УЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМНИНГ АЖРАЛМАС ҚИСМИ

Ж.А. Ризаев, М.З. Дусмухамедов, Л.Э. Хасанова, Ш.М. Хасанов
Тошкент давлат стоматология институти,
Стоматология ва юз-жағ жарроҳлиги илмий-амалий маркази

Ҳозирги кунда тиббиёт муассасаларида тайёрланаётган кадрларнинг салоҳияти ва амалий тажрибаси иш берувчининг талабларига, таъбир жоиз бўлса, рақобатбардошлигига мувофиқ бўлиши талаб этилмоқда. Бу даражадаги етук кадрларни етиштириш учун улар замонавий ташхислаш, даволаш ва профилактика кўникмаларни мукамал эгаллаш билан бирга, ахборот технологияларидан хабардор бўлишлари ва хориж тилларини билмоқлари лозим. Бу муаммоларнинг ечими Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республика тиббиёт муассасалари фаолиятини ташкил этишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2007 йил 2 октябрдаги ПҚ-700-сон қарорида, Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 18 декабрдаги «Тиббиёт ходимлари малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги 319 - сон қарорида ўз аксини топган. Бу қарорларда фуқароларнинг малакали тиббий ёрдам олишга бўлган конституциявий ҳуқуқларини таъминлаш, шунингдек миждознинг эҳтиёжларини янада тўлиқ қондириш мақсадида тиббиёт ходимлари (врачлар, фармацевтика ходимлари, ўрта тиббиёт ва ўрта фармацевтика кадрлари) ўз малакаси ва касбий даражасини мунтазам равишда ошириб боришлари шартлиги кўрсатилган. Бундан ташқари, тиббиёт ходимлари ўзларининг асосий мутахассислиги базасида малака ошириш ва қайта тайёрлаш тизимида чуқурлаштирилган тайёргарликни талаб қиладиган иккинчи ва ундан ортик

(ноихтисосли), ёхуд қўшимча тор мутахассисликка эга бўлишлари мумкин. Малака ошириш ва қайта тайёрлаш амалга ошириладиган врачлар (асосий ва қўшимча), фармацевтика, ўрта тиббиёт ва ўрта фармацевтика мутахассисликлари номенклатураси Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан тасдиқланади.

Малака ошириш асосий ёки турдош мутахассисликлар бўйича ўқитиш йўли билан амалга оширилади ва мутахассиснинг касб даражаси ва касбга лаёқатини мунтазам равишда оширишга, касбий билим ва кўникмаларини чуқурлаштириш ва янгилашга, янги тиббиёт ва педагогик технологияларини ўзлаштиришга йўналтирилган. Тиббиёт ходимлари малакасини ошириш бевосита (таълим дастурлари бўйича ўқитиш) ва билвосита (қоидага кўра, таълим дастурларисиз ўқитиш) шакллари бўйича ўтказилади: бевосита шакллар малакани умумий ва мавзули оширишни (такомиллаштиришни) ўз ичига олади; билвосита шакллар қуйидагиларни ўз ичига олади: стажировка (иш жойига хизмат сафарига юбориш); масофадан туриб амалга ошириладиган таълим; ўз билиминини мустақил ошириш; тажриба алмашиш; мутахассисларнинг семинар, съезд ва конференцияларда қатнашиш; ахборот технологияларини ўзлаштириш курсларида ўқиш.

Ўқитиш бир ёки бир неча даволаш муассасалари базасида муайян мутахассислик бўйича туркум машғулотлар шаклида (кун мобайнида бошқа фанларни ўрганишга чалғитмасдан) амалга оширилади.

Умумий малака ошириш циклларида ўқишга олий тиббий ёки ўрта махсус касб-хунар таълим муассасаларини тамомлаган ва тегишли мутахассисликлар бўйича тайёргарликка эга бўлган мутахассислар қўйилади. Мавзули малака ошириш мутахассисликнинг муайян бўлимини камраб оладиган дастур бўйича амалга оширилади ва қуйидаги мақсадларни кўзлайди: тиббиёт ходимларининг тор, шу жумладан уларнинг касб фаолиятининг турдош соҳасидаги малакасини ошириш (аниқ мавзу бўйича); касбий билим ва кўникмаларини чуқурлаштириш; янги даволаш-ташхисуслугаларини ўзлаштириш; тиббий дунёқарашни кенгайтириш. Мавзули малака ошириш даволаш ёки илмий-тадқиқот муассасаси базасида ҳам базавий ёки ихтисосли (тор) мутахассислар учун, ҳам турдош ёки ноихтисосли (мос таълим йўналиши бўйича) тиббиёт мутахассислиги учун амалга оширилади.

Стоматология йўналиши ходимлари малакасини оширишнинг бевосита шакллари даврийлиги ва давомийлиги уни ташкил этиш шакллари ва мутахассиснинг малакаси даражасини ва индивидуал профессионал эҳтиёжини ҳисобга олган ҳолда кадрларнинг буюртмачиси томонидан белгиланадиган талабларга боғлиқ бўлади. Стоматология йўналиши ходимлари малакасини ошириш шаклларининг жами давомийлиги ҳар 5 йил учун қуйидаги ҳажмда белгиланади: врач-стоматолог кадрлар учун – камида 288 соат; тиш техниклари учун – камида 144 соат.

Шифокор врачлик мутахассисларидан бирини олганлигини тасдиқловчи ҳужжатларга эга бўлганда, мутахассислик бўйича камида 2 йил иш стажини мавжуд бўлганда бирламчи ихтисослаштиришдан ўтиш ҳуқуқига эга бўлади. Бирламчи ихтисослаштириш мутахассисларга бўлган мавжуд эҳтиёжга мувофиқ ҳам соғлиқни сақлашни бошқариш ҳудудий органлари, вазирликлар, идоралар ва тасарруфида даволаш-профилактика муассасалари мавжуд бўлган ташкилотларнинг

йўлланмаси бўйича, ҳам, врачнинг аризасига кўра қуйидаги йўналишлар бўйича амалга оширилади:

1. Умумий стоматолог – 4.01;
2. Болалар терапевтик стоматологияси – 4.02;
3. Терапевтик стоматология – 4.03;
4. Пародонтология – 4.03.01;
5. Ортопедик стоматология – 4.04;
6. Ортодонтия – 4.04.01;
7. Хирургик стоматология – 4.05;
8. Болалархирургикстоматологияси – 4.05.01;
9. Юз-жағ хирургияси – 4.06.

Врач-стоматолог кадрларини қайта тайёрлашнинг асосий турлари бўлиб қуйидагилар ҳисобланади: бирламчи ихтисослаштириш; кўшимча ихтисослаштириш. Бирламчи ихтисослаштириш врачларни қайта тайёрлаш тури бўлиб, қоидага кўра, турдош врачлик мутахассислигини олиш ва кейинчалик тегишли касбий фаолиятни бажариш мақсадида касбий билимлар, малака ва кўникмаларни ўзлаштиришга йўналтирилади.

Кўшимча ихтисослаштириш кўшимча (мавжуд асосий ихтисосга кўшимча) врач мутахассислигини эгаллаш мақсадида янги касбий билимлар, малака ва кўникмаларни ўзлаштиришга йўналтирилган врачларни қайта тайёрлаш тури ҳисобланади. Магистратура, катта илмий ходим-изланувчилар ёки интернатура орқали асосий мутахассисликка эга бўлган врачлар кўшимча ихтисослаштиришдан ўтишга қўйилади. Кўшимча ихтисослаштириш муваффақиятли яқунланган тақдирда врачларга ўтилган ўқув соатлари сони кўрсатилган ҳолда соғлиқни сақлашнинг амбулатор ва стационар бўғинларида тегишли мутахассиснинг бўш лавозимни эгаллаш ҳуқуқини берадиган белгиланган намунадаги сертификат берилади. Врачларнинг бирламчи ва кўшимча ихтисослашувининг давомийлиги, қоидага кўра, 1-12 ойни (144-1728 соат) ташкил этади ва врач-мутахассиснинг малака тавсифига мувофиқ тузилган таълим дастури билан белгиланади. Бу эса олдинги олий тиббий маълумот

даражасига, мавжуд ва ўзлаштириладиган ихтисосликка, қайта тайёрлаш тури ва меҳнат сарфига, ўқитиш шаклига боғлиқ бўлади.

Курсларга қабул қилиш учун зарур бўлган ҳужжатлар:

1. Юборилган йўлланма тўлдирилган ҳолда.

2. Ишлаш жойидан ўқинишга юборилганлиги тўғрисида берилган буйруқ нусхаси (ходимлар бўлими нозири томонидан тасдиқланган ҳолда).

3. Диплом (асли ва нусхаси).

4. Паспорт (асли ва нусхаси) (рўйхатга қўйилган жойида гербли муҳри бўлиши шарт).

5. Исми шарифини ўзгартирилган бўлса никоҳ варақасидан нусха (ЗАГС).

6. Ихтисослаштириш (магистратура, клиник ординатура, интернатура) ўтганлиги тўғрисида сертификат нусхаси.

7. Меҳнат дафтарчасидан нусха (ходимлар бўлими нозири томонидан тасдиқланган ҳолда).

8. Олдинги малака оширилганлик ҳақидаги гувоҳнома ва нусхаси.

9. Бола парвариши таътилидан сўнг ўқишга келганлар учун фарзандларнинг туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳномаларнинг нусхаси.

2015 йилнинг феврал ойидан бошлаб Тошкент давлат стоматология институти (ТДСИ) қошидаги стоматология ва юз-жағ жарроҳлиги илмий-амалий маркази қошида мутахассис кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш

ишлари йўлга қўйилди ва 2016 йил октябр ойидан “Малака ошириш ва қайта тайёрлаш кафедраси” ташкил этилди. Кафедрада 19 нафар юқори малакали профессор ўқитувчилар стоматология ва юз-жағ жарроҳлигининг 9 йўналиши бўйича мутахассисларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш курсларини ўтказмоқдалар.

Малака ошириш ва қайта тайёрлаш курслари дарс жараёнлари ТДСИнинг асосий ўқув, илмий ва клиник базаларида ўтилади. Замоновий стоматологиянинг асосий йўналишларидан бўлмиш жарроҳлик пародонтологияси, имплантология, мураккаб протезлаш, нанотехнологик реставрация, брекет технологияси ёрдамида ўтказиладиган ортодонтик муолажалар ТДСИнинг малака ошириш ва қайта тайёрлаш курслари ўқув дастурларидан жой олган. Тингловчилар бирламчи ихтисосликлар бўйича амалиёт дарсларини фантом хоналарида ҳам ўтадилар ва уларда йўналишлар бўйича ишлаш технологияларини мукамал эгаллаш имконияти бўлади. Шу билан бирга, малака оширишга келган курсантлар замоновий рентген-радиологик амалиёт (рақамли рентгенография, ортопантомография, мультиспирал компьютер томография, магнит резонаторли томография, 3D рентгенография) билан ҳам яқиндан танишадилар ва ишлаш жараёнларини ўрганадилар.

Расм 1. Терапевтик стоматология, дентал имплантология, жарроҳлик стоматологияси ва ортопедик стоматология йўналишлари бўйича ўқув-амалий хоналар.

УДК: 614.314.17-008.1:615.33-06

ОСЛОЖНЕНИЯ ПРИ ЛЕЧЕНИИ ПАРОДОНТИТА ВНУТРИДЕСНЕВЫМ ВВЕДЕНИЕМ ЛИНКОМИЦИНА

А.Д. Дадамов

Ташкентский государственный стоматологический институт

Обследование больных с карциномами полости рта свидетельствует о том, что во многих

случаях удается выявить факторы, приведшие к развитию патологии. Они часто локализуются непосредственно в